

Alvyda Jasilionytė

Įvaizdžio konsultantė-trenerė

www.alvyda.com

Ištrauka iš knygos „Dalykinės išvaizdos vadovas“ A.Jasilionytė

Aprangos kodai

Etiketas arba tinkama elgsena atskleidžia jūsų vidinius principus. Atitinkamai elgiatės, kai rūpinatės kitų žmonių poreikiais. Stengiatės ne savo, o kitų naudai, ir jūsų geranoriškumas parodo atidumą, o ne tai, kad norite gerai pasirodyti. Taisyklės taip pat gali nurodyti protokolus. Elgesio taisyklių išmanymas padeda įvertinti situaciją ir suprasti, ko tikimasi iš jūsų konkrečioje situacijoje. Tai apsilankymas, vizitai, jūsų asmeninis stilius ir pagaliau tai, kas galėtų būti vadinama profesionaliu mandagumu ir taktu. Kai vykstate į renginį, atkreipkite dėmesį į kvietime parašytą tekstą. Kvietime nurodoma data, laikas, vieta ir proga. Jei pažymėta s. t. (lot. sine tempore), vadinasi, atvykti reikia labai punktualiai, jei c. t. (lot. cum tempore) – punktualumas reliatyvi sąvoka, tačiau greičiausiai renginys prasidės po 15 min., tad atvykti reikėtų netrukus po nurodyto laiko (kai kuriais atvejais – ir po valandos). Kuo mažiau svečių kviečiama į renginį, tuo punktualesni turėtumėte būti.

Svečio atsakymas – labai svarbus renginio organizatoriams. Stenkitės atsakyti į visus kvietimus. Netaktiška, jei laukiate iki paskutinės minutės. Taip pat nemandagu perduoti asmeninį kvietimą kitam asmeniui. Santrumpa R. S. V. P. (pranc. *repondez s’il vous plait*) until May 26 2014 reiškia, kad laukiamas atsakymas iki nurodytos datos. Taip pat gali būti nurodyta P. A. (prašome atsakyti) arba „Apie savo dalyvavimą prašome pranešti“ ir pan. Kvietime į oficialų renginį dažniausiai būna nurodyta, kaip rengtis. Į pastabas apie aprangą turėtumėte žiūrėti kaip į būtiną ir privalomą visiems dalyką. Tai labai svarbi renginio stiliaus ir sėkmės detalė. Pakvietime į renginį dažnai pateikiama nuoroda, kaip apsirengti. Reikėtų paisyti pobūvio šeiminingų reikalavimų, nes jie planuoja būsimą renginį, šventę, pobūvį ir siekia, kad jis būtų stilingas. Dažniausiai tam skiriama labai daug laiko ir aptariama kiekviena smulkmena (pradedant valgiaraščiu, dekoracijomis, muzika ir t. t.). Svečias, atvykęs į renginį, taip pat jaukiau jausis, kai bus tinkamai apsirengęs. Oficialių pietų kvietimuose dažniausiai nurodoma, kaip rengtis.

Jei kvietime nenurodyta, kaip rengtis, tuomet:

- pasiklauskite renginio šeiminingo ar kitų svečių, jei abejojate kuo rengtis,
- stenkitės pasipuošti taip, kaip nurodyta kvietime,
- niekuomet nepasipuoškite daugiau, nei to reikalauja renginio oficialumas.

Kaip moteris turėtų rengtis, kvietime pasakoma tik tada, kai ji laukiama su ilga vakarine suknele ar šventiškai pasipuošusi. Moterų garderobas daug įvairesnis ir gausesnis nei vyrų, todėl jos gali derinti įvairius drabužius, improvizuoti. Šiandien galima puoštis ir kostiumu su kelnėmis, ne visada privalu segėti sijoną ar dėvėti suknelę. Spalvos pastelinės, ramios, nerėkiančios. Tačiau tarptautinio

Alvyda Jasilionytė www.alvyda.com, aj@alvyda.com

lygio priėmimuose pirmenybė teikiama kostiumėliams ir suknelėms. Kuo iškilmingesnė proga, tuo ramesnės vyro drabužių spalvos. Kuo vėlesnis renginys, tuo tamsesnės spalvos kostiumas. To turėtų paisyti ir dama. Tamsų kostiumą ar smokingą vyras

dėvi oficialiomis progomis (pavyzdžiui, oficialus banketas, operos premjera, pokylis, vestuvės). Jei vakare rengiamo pobūvio kvietime nenurodoma apranga –reikia rengtis išėiginį kostiumą. Iškilminga apranga rengiamasi tik tada, kai nurodoma kvietime. Geriau ateiti su išėiginiu kostiumu, kai kiti dėvi smokingus, nei atvirkščiai – pasirodyti su smokingu, kai kiti apsirengę kukliai. Atrodysite persipuošę. Jei vyras dėvi kostiumą, o ne fraką ar smokingą, tai ir moters apranga turėtų būti ne tokia prabangi ir puošni. Poros drabužiai turėtų būti suderinti.

FRAKAS (*white tie, cravate blanche*) dažniausiai dėvimas tik per oficialius vakaro renginius, iškilmingas vakarienes, karališkus ar diplomatinis balius ar priėmimus. Kartais per oficialėsnės ceremonijas, vykstančias patalpose, juo vilkima ir dieną. Taigi dėvimas ilgas juodas frakas, ĳimtas ĳ liemenį, su ilgais iki kelių skvermais (švarkas priekyje trumpas), balta liemenė, standūs (krakmolyti) balti marškiniai (apykaklė atlenkais kampeliais, rankogalių segtukai), balta peteliškė, juodos kelnės su dviem juodomis šilkinėmis juostelėmis (smokingo kelnės su viena juostele), juoda šilkinė skrybėlė (cilindras), juodi lakiniai batai, plonos juodo šilko kojėnės, apdovanojimų ir ordinų atributika. Šis švarkas dėvimas neužsegtas.

Frakas suteikia moterims galimybę pademonstruoti prabangą – ilgas, švelnių spalvų, prabangias sukneles ar sijonus, prašmatnius juvelyrinius papuošalus. Pirštėnės nusimaunamos tik valgant. Kai nešokama, dažniausiai tikimasi, kad moterys bus šiek tiek daugiau prisidėngusios. Tokiems renginiams puikiai tinka pečių mantijos, šalikai, skraistės.

Frakas (ultra formal) dažniausiai reiškia tą pačią aprangą kaip ir frakas (white tie). Dėvimas juodas frakas su kelnėmis, kuriose ĳsiūtos dvi juodos šilkinės juostelės, balta liemenė, puošnūs marškiniai. Moterys dėvi ilgas puošnias sukneles. **SMOKINGAS** (tuxedo, black tie, cravate noir) tradiciškai nurodomas kaip iškilmingos vakarienės vyro apranga. ĳį sudaro juodas švarkas ir kelnės. Dėvimas juodas smokingas su šilku apvedžiotais atlapais, juodos kelnės su viena šilkinė juostele (frako kelnės su dviem juostelėmis), balti marškiniai (dažniausiai nestandūs, minkšta apykaklė), juoda peteliškė, juodi lakuotos odos batai.

Apdovanojimų atributika ir medaliai segami, jei nurodyta kvietime. ĳdomios peteliškės derinamos su šilkinė juosmens juosta (commerbunds) arba su šventiška liemene. Avimi lakiniai batai arba ĳsispiriami lakiniai veršiuko odos bateliai su šilkiniais kaspinėliais. Kišeninė nosinaitė suteikia puošnumo. Marškiniai su atlenkais kampučiais puikiai tiks tiems, kurių ilgesnis kaklas, tinka su smokingo švarkais, kurių atvartai smailiaviršūniai (smailiais galais) ir paprasta apykaklė. Abiejų marškinių stiliai priekinėje dalyje klostuoti ir su sąsagomis rankovėse. Vasarą arba karšto klimato zonoje per vakarienę vilkimas baltas smokingas. ĳis tinka ir šokių pobūviuose, per iškilmingas vakarienes ar kai kurias vestuves. Moterims derėtų dėvėti drabužius atsižvelgiant ĳ renginį –nuo trumpos iškilmingos suknelės ar kostiumo vakarienei ar vestuvėms iki balerinos ilgio (pusės blauzdų) suknelės šokiams. Galima ir ilga suknelė. Svarbiausia atrodyti šventišškai ir atitikti oficialią vyrišką aprangą. Kuo neoficialėsnis vakaro renginys, tuo laisviau rengiamasi, taip pat atsižvelgiama ĳ klimatą. Šiandien dalyvavimas operoje, balete ar teatre nebe toks oficialus. Tai, ką žmonės pasirenka dėvėti vakare, priklauso nuo to, su kuo jie eina ir kiek mokėjo už bilietus.

Smokingas (formal) dažniausiai reiškia *black tie* aprangą. Tačiau kai kuriuose didžiausiuose pasaulio miestuose – Niujorke, Los Andžele, Londone, Tokijuje, Milane, Paryžiuje, atsižvelgiant ĳ renginio oficialumą, tai gali būti ir juodi marškiniai, dėvimi su smokingu, prie kurių nerišimas kaklaraištis, marškiniai juostele ir ĳdomesne liemene derinami su smokingu arba ĳdomesne liemene

ir peteliške. Moterys dėvi kokteilių sukneles ar puošnius dviejų drabužių derinius (komplektėlius). Pageidautinas smokingas (*black tie optional*). Galite rinktis – dėvėti smokingą ar ne. Tačiau privalote atitikti vakaro oficialumo stilių. Galite būti su išėiginiu tamsiu kostiumu (*dark suit and tie*), daugiau interpretuoti ir derinti. Vasarą juodas smokingo kelnes ir balto smokingo švarką galite derinti su juoda peteliške, įdomesne juosmens juosta šviesesnėms kelnėms, įdomesniais marškiniais, petnešomis, peteliške ir kišenine nosinaite prie tamsaus juodo švarko. Žiemą galite pasirinkti įdomesnio rašto smokingą ir derinti to rašto spalvos peteliškę, smokingo kelnes su viena juosta; šilkinį arba aksominį švarką su derančia peteliške ir kišenine nosinaite. Moterys dėvi kokteilių sukneles ar puošnius dviejų drabužių derinius (suknelės ir švarko ar palaidinės ir sijono, kelnų). Pageidautinas smokingas (*black tie invited*). Taip pat galima rinktis – dėvėti smokingą ar ne. Tačiau privalote atitikti vakaro oficialumo stilių. Galite dėvėti išėiginį tamsų kostiumą (*dark suit and tie*). Moterys dėvi kokteilių sukneles ar puošnius dviejų drabužių derinius (komplektėlius).

Pageidautinas smokingas (*creative black tie*) – tai puiki galimybė interpretuoti ir dėvėti madingus oficialius drabužius. Vyras gali dėvėti modernų smokingą, galbūt juodus puošnius šilko marškinius, be kaklaraiščio. Moteris gal dėvėti ilgą sijoną ar trumpą suknelę arba puošnius atskirus drabužius (gali būti ilgas nėriniuotas korsetas ar blizgantis, nusagstytas blizgučiais sijonas, derinamas su priglundusiu šilko ir kašmyro megztuku).

Vakarui puikiai tinka tamsiai mėlynos ar juodos spalvos kašmyro paltai (vyrams – dengiantys kelius, moterims – ilgi paltai arba kailiniai), taip pat labiausiai tinka baltas ar dramblio kaulo spalvos šilkinis šalikas.

VIZITINIS KOSTIUMAS (*morning coat, morning dress*) kartais vilkimas per ceremonijas dieną, tačiau šiais laikais labai retai, nebent išvykstant ar atvykstant į žymiesiems svečiams. Iškilmingomis progomis ypač tinka juodas frakas, juoda liemenė ir juodas šilkinis cilindras arba pilka liemenė ir pilkas cilindras šventėms, balti marškiniai su derančiomis kelnėmis, stangri atlenkiama apykaklė, pilkas kaklaraištis, juodi batai. Damos turėtų rengtis elegantiškai: nuo prašmatnių į liemenį įimtų kostiumėlių iki puošnių lengvų suknelių. Pageidautina dėvėti skrybėlę (per karališką priėmimą).

IŠEIGINIS KOSTIUMAS (*tenue de ville, in formal, stresemann*) – tai kostiumas, tinkantis beveik visomis progomis. Dažniausiai tai tamsiai mėlynos, tamsiai pilkos, medžio anglies ar šlapio asfalto spalvų kostiumas. Kuo vėlesnis renginys, tuo tamsesnis kostiumas, tačiau nevisiškai juodas, nors šiandien dėvimas ir juodas. Nerekomenduotinas rudos spalvos kostiumas. Prie šventinio kostiumo dėvimi marškiniai ir kaklaraištis. Kaklaraištis turi atitikti kostiumo ir marškinių spalvas, jas paryškinti. Vyras visuomet gali išsiskirti ryšėdamas jam puikiai tinkantį kaklaraištį. Rankogaliai iš po švarko turėtų būti išlindę 1–1,5 cm (1,5–2 cm). Taip pat priderinkite tamsią avalynę, kostiumo ar batų spalvų kojines (iki pusės blauzdų), tamsų lietpaltį, tamsiai pilką skrybėlę, pilką šalį. Toks kostiumas taip pat dėvimas ir kai kvietime nenurodyta, kad būtinas oficialus kostiumas. Jis tinka įvairiomis progomis: darbe, pokalbiuose dėl darbo, vakarėliuose, vestuvėse, krikštynose ir laidotuvsėse. Kuo oficialesnis renginys, tuo tamsesnis kostiumas. Švarko nereikėtų nusivilkti (nebent tokį pavyzdį parodytų vakaro šeimininkas). Moterų apranga gali būti labai įvairi, tačiau turėtų atrodyti madinga ir puošni. Kai kada, kai tikimasi, kad vyrai dėvės kostiumus, iš moterų laukiama, kad jos bus apsirengusios kostiumėliais su sijonu ar vilkės suknelės ir švarko derinius, o ne kelnes ar šortus, kad ir kaip tai būtų madinga.

Pusiau oficiali apranga (*semiformal*). Dažniausiai tai reiškia, kad smokingo dėvėti neprivaloma, taip pat neprivaloma ir ilga suknelė. Tačiau jei renginys vyksta po 18 val. – turėtumėte dėvėti tamsų kostiumą, ryšėti kaklaraištį, o moterys – kokteilių suknelę. Jei renginys vyksta dieną ir kvietime parašyta *semiformal*, rinkitės elegantišką kostiumą, o moteris – trumpą suknelę ar puošnų

kostiumėlių.

Kokteilių apranga (*cocktail attire*). Turėtumėte dėvėti tamsų kostiumą, moterys – trumpą elegantišką suknelę.

Tradicinė dalykinė apranga (*tradicional business, top drawer casual*) – kostiumas ir kaklaraištis, kasdienė elegancija. Ši apranga vis dar populiarė ir daugumai verslininkų retkarčiais būtina rengtis tradicine dalykine apranga. Visuomet vilkimas švarkas kaip pagrindinė aprangos detalė, o kiti drabužiai

derinami prie jo, švarkas diktuoja spalvų derinius. Šis stilius yra kasdieniškai elegantiškas. Vyras, apsirengęs kasdienės aprangos stiliumi, visuomet atrodo nepriekaištingai. Jis dėvi švarką, ryšė kaklaraištį arba ne, jo drabužiai visuomet tvarkingi, marškiniai profesionaliai išskalbti ir išlyginti. Vyras dėvi geros kokybės vidutinio tamsumo arba tamsių spalvų vilnonius kostiumus, baltus ar žydrus marškinius su tiesaus išsiskleidimo apykakle, geros kokybės šilko kaklaraiščius, diržus, batus ir juvelyrinius dirbinius. Moterys vilki kostiumėlius arba atskiras kostiumo dalis derina su kitais drabužiais ir atrodo profesionaliai ir dalykiškai. Derinamos plonos medvilnės, šilko arba plono mezgimo palaidinės, megztukai. Avimi vidutinio aukščio arba žema pakulne kokybiški odiniai bateliai.

Kasdienė puošni apranga (*dressy casual, business casual, basic biz casual, smart casual, lounge suit*) – pagrindinė kasdienė, iš pirmo žvilgsnio ne dalykinė apranga, nedėvimi džinsai ir šortai. Taip pat neprivalomas švarkas, tačiau jo sudėtinė dalis – uniforminiai marškiniai su logotipu, kuriuos kai kurios įmonės suteikia savo darbuotojams. Dėvimi spalvingi marškiniai, gali būti ir polo stiliaus marškinėliai (3 sagų), megztukai, kostiumai, ryšė kaklaraiščiai, laisvesnio stiliaus rusvai žalsvos (ne juodos) kelnės. Kai nėra konkretaus apibrėžimo ir tai priklauso nuo organizacijos ir verslo šakos, nurodoma *business casual*. Tačiau tai visuomet reiškia, kad privalote atrodyti profesionaliai, nors ir nedėvite puošnių marškinių ar kelnų. Tai daili, derama išvaizda – puošnios ar puikiai krentančios rusvai žalsvos spalvos kelnės kartu su megztuku, megztukų rinkiniu, liemene, palaidine ar berankove palaidine. Atrodo patogiu, tačiau be oficialaus švarko galite atrodyti nerūpestingai ar netvarkingai. Turėtumėte pasirūpinti puikios formos kelnėmis. Batai ir diržai – visuomet tvarkingi ir derantys su apranga. Galite dėvėti tamsiai mėlyną ar juodą bleizerį. Moterys taip pat gali dėvėti elegantiškus polo stiliaus marškinėlius ar ne per daug aptempiančias glaustinukes, megztukus, kontrastuojančias liemenes ir vilnonio audinio (vilnos ir kito pluošto) elegantiškas kelnės, sijonus. Puikią išvaizdą gali sukurti megzta ar laisvas švarkas ir puikios puošnios kelnės bei ilgas ar trumpas tiesus sijonas. Tačiau privaloma laikytis dalykinės aprangos reikalavimų. Jei dėvite šortus, derinkite su bateliais žema pakulne. Kitas kasdienės dalykinės aprangos pavyzdys – ilgas sijonas, kuris pastaruosius kelerius metus kaip darbo aprangos dalis taip pat tampa labai populiarus.

Kasdienė apranga (*casual*). Tinka viskas. Medvilninės, džinsinio audinio ar vilnonės kelnės derinamos su megztukais, tinka languoti marškiniai, kasdieniai batai. Moterims puikiai derės džinsinio, vilnonio ar medvilninio audinio kelnės, sijonai, megzti marškinėliai, medvilninės palaidinės, kasdieniai, tačiau priekyje uždari bateliai. Tokia apranga tinka, kai tvarkotės biure, išskylaujate gamtoje su bendradarbiais ar einate su klientu į rungtynes. Laisvalaikio (savaitgalio) apranga (*weekend casual, relaxed*) – tai drabužiai, netinkantys dėvėti darbe. Džinsai, velvetinės kelnės, šortai ir kt. – puikūs ir patogūs savaitgaliai, tačiau netinkami norint sukurti dalykinę įvaizdį.

Kasdienė apranga (*informal*). Tai tokia pati apranga kaip ir *casual*. Tačiau turėtumėte atkreipti dėmesį, į kokį renginį einate, kokios dekoracijos ir kokia vakarėlio tematika. Vis tiek reikėtų rengtis skoningai ir stilingai. Vyras gali dėvėti marškinius, moteris – kelnų ir marškinių derinį, tačiau atkreipkite dėmesį į šeimininkų pageidavimus. Dažniausiai jau kvietime nurodoma, kokia proga rengiamas pobūvis, kokių svečių laukiama, ar tai bus šeimos šventė, ar iškyla sode, ar pasisėdėjimas

alinėje. Su pernelyg puošniais drabužiais kur nors sode turbūt jausitės lygiai taip pat blogai kaip su džinsais ir sportiniais bateliais per oficialų priėmimą. Kai kalbame apie elgesio manieras ir aprangos kodus, svarbiausia suprasti, kaip rengtis tam tikra proga, kad nebūtum tarsi balta varna.

Šios svetainės turinys, tekstas ar bet kuri svetainėje esanti informacija negali būti kopijuojama, platinama, retransliuojama, atgaminama jokia forma, elektronine ar mechanine, įskaitant kopijavimą, įrašymą, saugojimą prieinamose informacinėse sistemose, perkėlimą ir naudojimą kitose internetinėse priemonėse ir svetainėse ar koku kitu būdu be išankstinio autorės sutikimo. Dėl leidimo naudotis tekstu ar jo dalimi galite kreiptis: el. p. aj@alvyda.com. **O jei vis tik cituosite, prašom nurodyti Alvydos Jasilionytės autorystę.**

